

Роменський О.В.

КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОРЯКІВ

В цій статті розглядаються такі поняття, як «комунікація» та «професійно-комунікативна діяльність моряка». Наводяться різнопланові визначення цих понять. Автор проводить порівняльний аналіз цих визначень і виводить основне узагальнююче визначення поняття «комунікація», дає характеристику його основних компонентів. Звертається особлива увага на необхідність володіння комунікативними вміннями у будь-яких ситуаціях як для майбутніх, так і для діючих моряків.

Крім цього, розглядаються наявні комунікативні навички, володіння якими є одним із ключових елементів для виконання Міжнародних правил попередження зіткнення суден, 1972 року з метою забезпечення безпечної навігації.

Значна роль приділяється необхідності коректного спілкування як між членами екіпажу одного судна в різноманітних ситуаціях, так і між екіпажами різних суден, які можуть взаємодіяти з метою забезпечення безпечної навігації. Автор наводить конкретні приклади некомпетентності членів екіпажів суден, а також наслідки їх неправильних дій та необачності, а саме: він аналізує аварії двох суден – загибель російського дизель-електроходу «Булгарія» та італійського круїзного лайнера «Коста Конкордія». Це два судна які відрізнялися один від одного районами плавання, пасажиромісткістю та великою кількістю інших характеристик, але їх об'єднувало одне – відсутність комунікації між членами екіпажу, членами екіпажу та береговими службами, членами екіпажу та пасажирами, неузгодженість дій членів екіпажу під час проведення рятувальної операції.

Ключові слова: комунікація, професійна комунікація, комунікативна компетентність, Міжнародні правила попередження зіткнення суден, спілкування.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 378.046.4:374.311.24:378.663

Сопівник І.В.*

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ НАСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНИХ ГРУП В АГРАРНИХ І ПРИРОДООХОРОННИХ ВНЗ

У статті виділено головні причини необхідності підвищення педагогічної кваліфікації наставників академічних груп у природоохоронних і аграрних ВНЗ. В історичній ретроспективі реконструйовано еволюцію інституту наставництва та розкрито зміну його ролі в умовах сьогодення. Показано залежність ефективного виконання своїх функцій наставником академічної групи від налагодженої роботи з підвищення їх педагогічної кваліфікації. Виокремлено головні складові науково-методичного семінару «Методика виховної роботи наставника студентської групи» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України та показано, як вони впливають на формування готовності наставників академічних груп природоохоронних і аграрних ВНЗ до здійснення виховної роботи зі студентами.

Ключові слова: наставник академічної групи, виховна робота, формування особистості студента, аграрні та природоохоронні вищі навчальні заклади, науково-методичний семінар з підвищення педагогічної кваліфікації.

Наставник академічної групи безпосередньо взаємодіє зі студентами. Від якості цієї взаємодії залежить ефективність виховної роботи з формування колективу академічної групи, кожного її індивіда не тільки як професіонала, а й особистості. Тенденції, що розвиваються в суспільно-політичній, соціально-економічній і духовно-культурній сферах глобалізованого світу, переорієнтують усю освітню діяльність

* © Сопівник І.В.*

вищих навчальних закладів, зміщуючи акценти в підготовці майбутніх фахівців у бік її гуманітаризації та гуманізації. Людство у ХХІ ст. змушене реагувати на виклики економічної, продовольчої, екологічної криз, вирішуючи одночасно завдання задоволення найнеобхідніших потреб і збереження балансу екосистеми, біологічної автентичності живої природи. З огляду на це перед освітою, особливо аграрною та природоохоронною, гостро постають питання організації виховної роботи на основі діяльнісного, системного, особистісно орієнтованого, акмеологічного, суб'єкт-суб'єктного підходів, у реалізації яких ключову роль відіграє наставник академічної групи. Для успішного виконання своїх обов'язків наставнику необхідна ґрунтовна педагогічна освіта або теоретична і методична підготовка для здійснення виховної роботи. Базувати свою педагогічну діяльність виключно на практичному досвіді, не оперуючи її теоретичними положеннями, як говорив К. Ушинський, все одно що знахарство в медицині, і саме тому підвищення педагогічної кваліфікації та майстерності наставників академічних груп набуватиме все більшого значення, особливо у природоохоронних і аграрних вищих навчальних закладах.

Серед останніх досліджень щодо питань оптимізації функціонування інституту наставників у цілому та підвищення їх педагогічної кваліфікації зокрема ми відзначаємо роботи вітчизняних учених. Зокрема В. Демчук вивчає діяльність інституту наставників академічних груп як важливої структурної ланки виховної системи університету, М. Красовицький – наставництво за кордоном, Т. Кириленко – наукові основи роботи куратора академічної групи, Т. Кухтевич – роль куратора в навчанні і вихованні студентів, Н. Ничкало – наставництво у системі професійно-технічної освіти, С. Романова – організаційно-виховну роботу куратора академічної групи у вищих технічних навчальних закладах, О. Соколовська – педагогічну діяльність наставника академічної групи першого курсу як фактор її підготовки до самоврядування. Особливо цінними в руслі нашого дослідження є результати наукових напрацювань кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України та монографічне дослідження Л. Маценко [1].

Мета статті – обґрунтувати необхідність підвищення педагогічної кваліфікації наставників академічних груп у природоохоронних і аграрних ВНЗ.

Завдання статті – виділити головні причини необхідності підвищення педагогічної кваліфікації наставників академічних груп у природоохоронних і аграрних ВНЗ; реконструювати еволюцію інституту наставництва в історичній ретроспективі та розкрити зміну його ролі в умовах сьогодення; показати залежність ефективного виконання головних функцій наставником академічної групи від налагодженої роботи з підвищення їх педагогічної кваліфікації; описати головні складові науково-методичного семінару «Методика виховної роботи наставника студентської групи» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України (далі – НУБіП України) та показати, як вони впливають на формування готовності наставників академічних груп природоохоронних і аграрних ВНЗ до здійснення виховної роботи зі студентами підопічної академічної групи.

Підвищення педагогічної кваліфікації науково-педагогічних працівників (далі – НПП) загалом і наставників академічних груп зокрема зумовлюється низкою чинників: дотриманням принципів неперервної освіти (упродовж життя педагогу необхідно оновлювати, поглиблювати знання з педагогіки, оволодівати вміннями і навичками виховної роботи); відсутністю у значної частки наставників академічних груп педагогічної освіти; динамічними змінами у системі вищої освіти України, що зумовлено її входженням до світового та європейського освітнього простору, звідки і нові вимоги до наставників академічних груп (утвердження суб'єкт-суб'єктних відносин, керівництво індивідуальними програмами самоосвіти і самовиховання студентів); доцільністю впровадження передового педагогічного досвіду у практику

виховної роботи наставників академічних груп; утратою престижу наставницької роботи та виходом за її межі досвідчених, авторитетних НПП; слабкою вмотивованістю НПП до здійснення культурно-виховної роботи; недостатньою ефективністю роботи наставників академічних груп.

У груді 2012 року доцентом кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України Л.Маценко проведено опитування наставників, які опікають студентів перших курсів. Опитуванням було охоплено всіх наставників академічних груп перших курсів (генеральна сукупність). Так, на запитання «Чи маєте Ви педагогічну освіту?» відповіді наставників розподілилися таким чином: 14 % наставників мають педагогічну освіту; 86 % не мають педагогічної освіти. Такий стан справ є стійкою тенденцією останніх років, бо результати опитування вищезазначеної категорії наставників академічних груп тісно корелюють із подібними дослідженнями, що проводилися фахівцями-педагогами 1997 року та 2007-го.

На запитання «Який Ви маєте стаж роботи наставника студентської групи?» 33 % наставники відзначили, що займаються цим уперше. На запитання «Скільки студентських груп Ви випустили?» 37 % наставників відзначили, що жодної. На запитання «Чи відчуваєте Ви труднощі при виконанні роботи наставника?» 48 % наставників зізналися, що мають певні труднощі в роботі з академгрупою. Серед труднощів наставники вказали такі: важко зібрати студентів для позааудиторної роботи; важко вмотивувати до участі у громадській роботі; значне завантаження поточною роботою, яку повинен виконувати НПП відповідно до розподілу навантаження; важко враховувати в роботі індивідуальні психологічні особливості студентів; відсутність сформованих умінь керування конфліктними ситуаціями; не складаються зі студентами відносини співпраці тощо.

У НУБіП України вживалися заходи, спрямовані на подолання дефіциту педагогічних кадрів. Ще 1924 року в Київському сільськогосподарському інституті було започатковано агропедагогічне відділення для підготовки агрономів-педагогів (завідувач – проф. І.Стойкевич), 1928 року – культурно-технічний факультет (декан – проф. О. Табенецький), стратегічною метою діяльності яких було створення культури колгоспного землеробства. До питання педагогічної професійної освіти та культури для аграрної галузі тут поверталися ще неодноразово у формі вищих триместрових педагогічних курсів, робітфаку, і нарешті 1963 року було засновано педагогічний факультет із підготовки викладачів для середніх спеціальних сільськогосподарських навчальних закладів України, Білорусії та Молдови.

Цілеспрямована робота з підвищення педагогічної кваліфікації та майстерності наставників академічних груп почалася 1997 року. Відповідно до наказу ректора – академіка Д.Мельничука в університеті працює постійно діючий науково-методичний семінар «Методика виховної роботи наставника студентської групи» для наставників академічних груп перших курсів. У НУБіП України розуміли, що робота наставника незалежно від зміни формацій необхідна для підготовки підростаючого покоління до життя, трудової діяльності, передачі молоді соціального досвіду, духовно-культурних надбань народу.

Ще в первісному суспільстві, де в ході підготовки підлітка до обряду ініціації (посвячення в дорослі члени племені) визначалася зріла особа, яка надавала молодій людині всебічну допомогу, навчала та наставляла, передаючи знання і досвід. У західній педагогіці та шкільництві в античні часи для позначення особи, яка опікала і навчала молоду людину, використовувався термін *mentor* (від імені персонажа грецької міфології, друга прославленого героя Одиссея. Останній, відправляючись у похід, доручив Ментору займатися господарством і виховувати сина Телемаха). У добу античності, розквіту культури класичної Греції та еллінізму Платон, Сократ, Аристотель та інші мислителі були як груповими, так і персональними наставникам, учителями для

осіб, які проявляли схильність до лідерства. Яскравим прикладом у цьому переліку є Аристотель, який був ментором О. Македонського [2, с. 17]. Ю. Цезар, щоб закінчити свою освіту, у середині 70-х рр. до н.е. брав уроки в М. Родоського [3, с. 28].

Н. Гаврилів у статті «Наставництво як інструмент сучасної освіти» зазначає: «...ідея співставлення досвіду та його передачі молодому поколінню перейшла і на виробництво і втілилась за часів Середньовіччя у формі стосунків майстер-учень. Наставник приймав здібного учня і розкривав йому всі аспекти своєї роботи» [4].

У різних довідкових виданнях поняття «наставник» трактується як порада, той, хто підказує, націлює, направляє в потрібному напрямку тощо. Семантично слова *наставник*, *куратор* тісно пов'язані зі словами *ментор*, *коуч*, *тьютор*, що перекладаються як «учитель-тренер», «домашній учитель», «опікун». Термін *наставник* (coach) уперше згадується в 1500-х рр. і означає спосіб перевезення або візок із кіньми (coach). У середині 1850-х рр. слово *наставник* використовувалося в англійських університетах і вживалося стосовно людини, яка допомагала студентам у підготовці до іспитів.

Слово *тьютор* походить від англійського *tutor* й означає педагога, який забезпечує розробку індивідуальних освітніх програм осіб, що навчаються, і супроводжує процес індивідуального навчання в системі неперервної освіти. Феномен тьюторства пов'язаний з історією європейських університетів і походить з Великої Британії. Він сформувався приблизно в XVI ст. у класичних англійських університетах Оксфорду і Кембріджу. Середньовічні університети були організовані у формі братств, у яких студенти самі визначали, що вивчати для здобуття певного ступеня і кого запросити як професора, який передасть знання. Тьюторами називали тих педагогів, які допомагали в здійсненні підбору дисциплін.

В умовах сьогодення, входження вищої школи України до світового і європейського освітнього простору діяльність наставника змінилася: він покликаний здійснювати супровід процесу самореалізації особистості студента як суб'єкта пошуку вищих життєвих смислів (ефект генерації з середини – І. Бех) та вибору соціально значущого варіанту поведінки.

Окультурення особистості (І. Кант) на ідейній базі ноосферогенезу як світоглядної системи передбачає ґрунтовні знання про живі організми, екобезпечне ведення сільського господарства, бережне ставлення до всього живого, мінімізацію антропогенного і техногенного навантаження на довкілля, формування звички жити за принципом «Мисли глобально – дій локально». Майбутній фахівець має усвідомити себе частиною цілого – біосфери, з якою органічно пов'язаний. Жива природа (Планета Земля, Всесвіт, Космос) функціонує за законами вселенського розуму, і тому ноосферогенез є осягнення інтелектом людини вищих законів, пізнання їх глибини та складності і на цій основі розгортання невиробничої та виробничої діяльності.

Тепер наставник повинен виступати в ролі «головного архітектора» виховних впливів на особистість студента, забезпечувати реалізацію у виховній роботі діяльнісного, особистісно орієнтованого, акмеологічного системного підходів. Так, діяльність є свідомою активністю людини, що виявляється в системі дій, спрямованих на досягнення поставленої мети (С. Максименко). Включаючись у діяльність, студент переходить у позицію суб'єкта виховання. Як зазначав С. Рубінштейн, діяльність завжди передбачає суб'єктність, взаємодію з об'єктом, має творчий і самостійний характер. Особистісно орієнтований підхід полягає в подоланні суперечності між вихованням «для всіх» і вихованням «для кожного» на основі повороту до особистості її індивідуальності, творчого потенціалу» [5]. Акмеологічний підхід направляє роботу наставника на створення умов для досягнення вихованцем вершини соціального, професійного розвитку на кожному етапі становлення, а також на всебічний, гармонійний розвиток особистості. А. Бодальов зазначає, що кожен аспект розвитку в онтогенезі має значення в процесі досягнення вершини зрілості. Якщо молода людина

захворіє і зміни в її стані здоров'я стануть незворотними, то реалізувати себе у професійній діяльності на межі максимальних можливостей буде нереально [6]. Так само важливо врахувати, що професійний розвиток без морального вдосконалення може призвести до використання знань і майстерності в асоціальному, деструктивному плані. За таких обставин досягнення акме не відбудеться («Знання без моральності – це меч у руках безумця» (Франсуа Вольтер).

Максимально ефективно процес формування особистості студента може бути реалізованим, лише коли наставником академічної групи розкриваються, враховуються і використовуються головні зв'язки і залежності між елементами (неподільними частинами системи) – методологічними підходами у вихованні студентської молоді аграрних ВНЗ, педагогічними умовами, формами і методами, процесуальністю (етапами виховання), діагностичним інструментарієм, суб'єктами тощо.

Наставнику для досягнення максимального ефекту у виховній роботі зі студентами академічної групи необхідно виконувати обґрунтовані, педагогічно-доцільні функції. Перша і найважливіша функція, яку виконує наставник академічної групи, – дослідно-діагностична. Вона – своєрідний фундамент, на якому наставник вибудовує складну архітектуру проектно-організаційної діяльності. Будь-яка робота розпочинається зі всебічного вивчення її предмета. Наставнику слід детально дослідити, застосовуючи перевірені валідні методики діагностування особистості кожного студента, а також вивчити рівень розвитку колективу, його згуртованість, розкрити специфіку міжособистісних взаємовідносин, виявити наявні мікрогрупи, установити, за яким принципом вони формуються. Наставнику слід уміло використовувати методи соціометрії та референтометрії, експрес-методики виявлення осіб, схильних до лідерства. Але найважливіше – отримати інформацію про індивідуально-психологічні особливості кожного студента, його інтелектуальні здатності, широту ерудиції, ставлення до майбутньої професії, громадську та пізнавальну активність, мотиваційну сферу, схильності та обдарування, зрештою рівень вихованості.

На основі всебічного вивчення предмета та умов виховної діяльності наставник здійснює планування, проектує роботу щодо кожного студента та колективу групи в цілому. Варто підготувати ідеальний зразок, на який наставник та його підопічні орієнтуватимуться. При складанні плану-проекту варто враховувати зону актуального і найближчого розвитку молодого людини, застосовуючи принцип випереджального становлення і самовдосконалення майбутнього фахівця як особистості. Організаційно-реалізаційна функція, яку виконує наставник, забезпечує втілення індивідуальних і колективних програм виховання і самовиховання студента. Ця функція передбачає застосування конкретних визначених форм, методів, прийомів, методик, моделей і технологій виховання. Мотиваційно-стимулювальна функція передбачає актуалізацію наставником у студентів потреб у соціально значущій діяльності, високих досягненнях, афіліації.

Наставник виконує контрольну коригувальну функцію і відповідно до обставин змінює свою методику чи підходи, що підвищує ефективність виховних впливів. Під час здійснення інформаційно-комунікативної функції наставник підказує підопічним, що і як треба робити, на що слід звернути особливу увагу, який із шляхів пізнання істини чи засвоєння елементів соціально схвалюваної поведінки, розвитку інтелектуально-професійних, вольових, комунікативних якостей є найоптимальнішим. Реалізуючи соціальну функцію, наставник постає медіатором між зрілим і молодим поколінням, упродовж своєї кар'єри акумулює соціально-історичний досвід і знання, культурні та духовні надбання, які з його суб'єктивної точки зору мають вагомий виховний потенціал.

Функція «взірця для наслідування». Знання наставника мають бути глибокими, вчинки – шляхетними, прояви поведінки узгоджуватися з правом, мораллю

і культурою, зовнішній вигляд – бездоганим. Наставник у своїй справі повинен бути вмiлими і досвідченим фахівцем, явним лiдером. Лише той Учитель, хто живе так, як навчає (Г. Сковорода).

Здатність до ефективної реалізації наставником своїх функцій тісно пов'язана з їх готовністю до проведення виховної роботи зі студентами в підопічній академічній групі. Готовність наставників до здійснення виховної роботи ми розглядаємо як стан мобілізації психологічної та психофізіологічної систем людини, який забезпечує виконання відповідних дій.

З огляду на зазначене, урахуовуючи специфіку контингенту наставників академічних груп аграрних ВНЗ, будемо виділяти два аспекти їх готовності до виховної роботи з студентами, а саме психологічний і методичний.

Психологічна готовність – це вмотивованість наставника, його позитивна настанова стосовно виховання студентів, розуміння наставником потреби АПК у фахівцях із розвиненими особистісними якостями, усвідомлення ним своєї відповідальності за виховання студентів та обов'язку щодо здійснення педагогічної діяльності з супроводу процесу реалізації творчого потенціалу вихованців.

Методична готовність наставників включає оволодіння організаторськими, комунікативними вміннями та навичками здійснення виховної роботи, наявність знань з педагогіки і психології та здатність їх застосовувати на практиці, оперувати методами, формами, методиками і технологіями виховної роботи. Методична готовність включає володіння методиками діагностики та формування соціально затребуваних мотивів, почуттів, поглядів і переконань, ціннісних орієнтацій, якостей, характеру студентів.

Допомагають наставнику в зростанні його педагогічної майстерності спеціальні семінари з підвищення педагогічної кваліфікації, що є своєрідними «трибунами» для обговорення актуальних тем, середовищем наукових дискусій педагогів-практиків, формами обміну передовим педагогічним досвідом. Змістовною основою семінару мають бути тематики, що відповідають сучасним підходам до навчання і виховання та враховують тенденції, що розгортаються у сфері вищої аграрної освіти в умовах світової інтеграції та глобалізації. Усе це враховано в НУБіП України. Так, 15 липня 2011 року ректором, академіком НАН України Д. Мельничуком затверджено розроблену фахівцями кафедри педагогіки програму семінару наставників. Вона включає змістовні модулі, які дозволяли озброїти наставників академічних груп університету, інших слухачів семінару відповідними знаннями, практичними вміннями і навичками, методичним, технологічним інструментарієм для ефективної та якісної організації виховної роботи з підопічними студентами. Програму було розроблено на логічно-зв'язній концептуально-методологічній основі, а її змістова реалізація переважно забезпечувалася зусиллями фахівців кафедри педагогіки. Допускалося залучення фахівців інших кафедр, наукових установ країни, медичних закладів, різних суб'єктів виховної роботи університету.

Значну увагу фахівці кафедри педагогіки приділяли методичному забезпеченню семінару. Видано значну кількість методичних вказівок з виховання особистості студента, робочих документів, посібників, монографічних досліджень, які покликані оптимізувати діяльність наставника академічної групи.

Семінар наставників завершувався написанням випускної науково-дослідної кваліфікаційної роботи, яка дозволяла систематизувати, закріпити і поглибити теоретичні і практичні знання слухачів з основ педагогіки, психології теорії і методики виховної роботи.

Випускна робота складається зі вступу і 2-х розділів (обсяг – 70 с.). Перший розділ – теоретичний, де наставник – слухач семінару – розкривав актуальність досліджуваної проблеми, аналізував науково-методичну літературу з питання; готував висновки та рекомендації щодо роботи з студентською групою. Другий розділ присвячено

дослідженням, які проводить наставник зі студентами довіреної групи. При цьому вивчалася структура міжособистісних взаємин у студентській групі. За допомогою соціометричної методики виявлялися лідери («соціометричні зірки»), кому група віддає перевагу, та аутсайтери. Також за допомогою розроблених кафедрою педагогіки анкет наставники визначали нахили й обдарування своїх студентів, їх індивідуально-психологічні особливості, ціннісні орієнтації, ставлення до сільськогосподарської праці тощо. Таким чином, науково-дослідна випускна кваліфікаційна робота дозволяла наставнику реалізувати базову дослідно-діагностичну функцію, вивчити предмет своєї роботи (довірену групу, її студентів) і на цій основі розгорнути плануально-проектну й організаційно-реалізуючу функції.

Виконання наставником науково-дослідної випускної кваліфікаційної роботи супроводжують фахівці кафедри педагогіки НУБіП України. Супровід передбачає вибір теми; підбір літератури з проблеми; озброєння наставників діагностичним інструментарієм з проведення експериментальних досліджень, опитувань, тестувань, вимірювань; контроль за правильністю проведення дослідження; консультування наставників по ходу написання роботи; рецензування і перевірку робіт; організацію захисту випускних науково-дослідних робіт.

Реалізація програми семінару забезпечує формування психологічної та методичної готовності наставника до здійснення виховної роботи і підвищує ефективність виконання своїх функцій. Про це свідчать спостереження та опитування, які впродовж навчального року проводилися серед наставників і студентів кафедрою педагогіки НУБіП України.

Отже, необхідність підвищення педагогічної кваліфікації наставників академічних груп детермінована такими причинами: дотриманням принципів неперервної освіти; відсутністю у значної частки наставників академічних груп аграрних і природоохоронних ВНЗ педагогічної освіти; динамічними змінами в системі вищої освіти України; доцільністю впровадження передового педагогічного досвіду у практику виховної роботи наставників академічних груп; утратою престижу наставницької роботи; слабкою вмотивованістю НПП до здійснення культурно-виховної роботи; недостатньою ефективністю діяльності наставників академічних груп.

Аналізуючи еволюцію інституту наставництва в історичній ретроспективі можна відзначити, що особи, які опікали процес становлення молодого покоління, виконували важливу місію підготовки індивідів до життя в суспільстві, забезпечували передачу особам, що навчаються, культурно-історичного досвіду. В умовах сьогодення наставнику необхідно застосовувати діяльнісний, особистісно орієнтований, акмеологічний, системний підходи у виховній роботі зі студентською групою та кожним її індивідом, здійснювати супровід процесу самореалізації особистості студента, спонукаючи його до пошуку вищих життєвих смислів та на цій основі вибору соціально затребуваної позиції. Ефективність виконання функцій наставником академічної групи залежить від володіння ним теоретичними знаннями з педагогіки, психології, теорії та методики виховної роботи, вміннями і навичками використання методів, форм, технологій діагностики і формування особистості майбутнього фахівця. Наставники, які не мають педагогічної освіти (особливо у ВНЗ природоохоронного й аграрного профілю), можуть досягти стану готовності виконання виховної роботи за умови участі у спеціально організованих, постійно діючих науково-методичних семінарах з підвищення кваліфікації, так як це відбувається в НУБіП України.

Перспективою подальших наукових досліджень може бути визначення залежності між педагогічною майстерністю наставника академічної групи та рівнем вихованості студентів.

Література:

1. Маценко Л. М. Діяльність наставника в системі виховної роботи вищого навчального закладу: монографія / Л. М. Маценко. – К. : НАКККиМ, 2010. – 404 с.
2. Гафуров Б. Г. Александр Македонский. Путь к империи / Б. Г. Гафуров, Д. И. Цыбукидис. – М. : Вече, 2007. – 480 с.
3. Мелани К. Юлий Цезарь / Мелани К.; [пер. с итал.]. – М. : Издательство «Ниола-Пресс», 2009. – 128 с.
4. Гаврилів Н. Наставництво як інструмент сучасної освіти / Н. Гаврилів // «Humanities&socialsciences 2009»: міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 травня 2009 р.: зб. наук. праць. – Львів, 2009. – С. 201-202.
5. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. / Іван Дмитрович Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
6. Бодальов А. А. Акмеология и педагогика [Электронный ресурс] / А. А. Бодальов. – Режим доступа: <http://hpsy.ru/public/x813.htm>.

Сопивнык И.В.

О НЕОБХОДИМОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ НАСТАВНИКОВ АКАДЕМИЧЕСКИХ ГРУПП В АГРАРНЫХ И ПРИРОДООХРАННЫХ ВУЗАХ

В статье выделены основные причины необходимости повышения педагогической квалификации наставников академических групп природоохранных и аграрных вузов. В исторической ретроспективе реконструировано эволюцию института наставничества и раскрыто изменение его роли в сегодняшних условиях. Показана зависимость эффективного выполнения своих функций наставником академической группы от налаженной работы по повышению их педагогической квалификации. Выделены главные составляющие научно-методического семинара «Методика воспитательной работы наставника студенческой группы» в Национальном университете биоресурсов и природопользования Украины и показано, как они влияют на формирование готовности наставников академических групп природоохранных и аграрных вузов к осуществлению воспитательной работы со студентами.

Ключевые слова: наставник академической группы, воспитательная работа, формирование личности студента, аграрные и природоохранные высшие учебные заведения, научно-методический семинар повышения педагогической квалификации.

Sopivnyk I.V.

ABOUT NECESSITY OF IMPROVEMENT OF PEDAGOGICAL QUALIFICATION OF MENTORS OF ACADEMIC GROUPS IN AGRICULTURAL AND ENVIRONMENTAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The article highlighted the main reasons of necessity to improve pedagogue's qualification of mentors of academic groups in environmental and agricultural higher educational establishments including: the principles of lifelong learning, the lack of a significant proportion of academic mentors' groups of agricultural and environmental universities of teacher's education; dynamic changes in higher education in Ukraine; feasibility of implementing the best teaching practices in educational work of teachers of academic groups, loss of prestige of mentoring, poor motivation to implement cultural and educational work, lack of effectiveness of mentors in academic groups. Historically reconstructed the evolution of the institute of mentoring and revealed its role in the changing environment situation nowadays. It is observed that the present mentor must apply active, student-centered, acmeological, systemic approaches to educational work with the students' group and with each one individually, to support the process of self-realization of the individual student, prompting him to seek higher meaning in life and on this basis the choice of social positions that are requested. The dependence of the effective discharge of its functions mentored by an established academic group work to improve their teaching skills. It is marked the key elements of scientific and methodological seminar «Methods of educational mentor of students' group» at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine and shows how they affect academic mentors on the training groups of environmental and agricultural universities to implement educational work with students in academic groups.

Key words: mentor of academic group, upbringing work, formation of student's personality, agricultural and environmental higher educational establishments, scientific and methodological seminar on improvement of pedagogue's qualification.

УДК 37.091.12.011.3-051

Стрілець С.І.*

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті стверджується, що головне завдання створення моделі підготовки вчителів початкових класів інноваційними засобами – теоретично обґрунтувати і запропонувати практичну реалізацію концепції розвитку інноваційних технологій навчання. Визначено мету, завдання, окреслено зміст, етапи підготовки вчителів початкової ланки освіти інноваційними засобами.

У роботі заявлено, що запропонована модель стане інструментом досягнення високої якості вищої освіти відповідно до потреб розвитку особистості, економіки і суспільства на основі сучасних освітніх технологій.

Ключові слова: модель, підготовка вчителів початкових класів, інноваційні засоби.

Доцільність створення моделі зумовлено соціальним запитом, особистісно-креативним аспектом педагогічної освіти; вимогою нової соціокультурної ситуації, зазначеної дефіцитом особистісного початку у всіх сферах суспільного життя, зокрема і в освіті; орієнтацією якості підготовки сучасного вчителя початкових класів на реалізацію функцій, що забезпечують особистісний розвиток суб'єктів освітнього процесу на основі реалізації дидактико-методичного аспекту особистісно орієнтованої освіти.

Проблемі вдосконалення підготовки фахівців у системі вищої освіти приділяється сьогодні достатньо уваги. Останнім часом реалізується концепція неперервної освіти, яка передбачає зміни за трьома напрямками: чому вчити (зміст), у якій послідовності (структура) і яким способом (технологія). Аналіз наукової літератури свідчить про те, що система підготовки фахівця у вищій школі найбільш ефективна тоді, коли як її організаційно-методичний інструментарій використовуються різноманітні педагогічні технології. На сьогодні питання «технологічності» освітнього процесу розглядаються в низці педагогічних досліджень (І. Богданова, Н. Кузьміна, В. Сластьонін). Науковцями визначаються теоретичні основи та шляхи практичної реалізації педагогічної технології (В. Беспалько, О. Біда, О. Вовк, В. Гузєєв, І. Зязюн, М. Кларін, Г. Лаврентьев, М. Левіна, О. Пехота, І. Підласий, Г. Селевко, В. Сластьонін, Є. Улятовська). Крім того існують різні підходи до класифікації педагогічних технологій, що може стати окремим предметом дослідження (В. Беспалько, В. Гузєєв, Т. Давиденко, О. Кіяшко, І. Підласий, Г. Селевко, В. Сластьонін, А. Смирнов, Н. Фоменко, Т. Шамова, Ф. Янушкевич). Опубліковані численні роботи, що відображають досвід застосування модульного підходу до навчання на різних рівнях організації освітнього процесу (І. Прокопенко, І. Смолюк, Л. Соловійова, В. Тихомиров, П. Юцявічене).

Теоретично розроблено та обґрунтовано науковцями дидактичні умови формування готовності студентів до інновацій у педагогічній діяльності: збагачення змісту дисциплін педагогічного циклу знаннями з галузі педагогічної інноватики з метою формування готовності студентів до інновацій у педагогічній діяльності; активізація процесу формування готовності студентів до інновацій у педагогічній діяльності активними методами навчання (ділові ігри, теоретичні дискусії, кейс-метод,

* © Стрілець С.І.*